

vila, italijanski uradni dokument o ukinitvi društva ipd.). Knjiga se deli na dva dela. Prvi del nosi naslov: Zgodovinski oris družbene vloge in organiziranosti telesne kulture; drugi del pa Popis slovenskih telesnokulturnih društev in dejavnosti v Italiji. Na koncu je še povzetek v italijanščini.

V prvem delu knjige je pred nami vsa burna zgodovina telesne kulture, ki je obdelana kronološko. Razvidna je tesna povezanost telesne kulture z vso ostalo realnostjo in življenjem Slovencev v naših krajih. Nedvomno je to dragocenejši del knjige, saj nam prikazuje del naše preteklosti. Vse to nam omogoča primerjavo z današnjim dnem, istočasno pa lahko spoznamo vrednote in vrednosti takrat in danes. V nekaterih poglavjih se pozna, da je imel avtor nekoliko manj gradiva na razpolago. Nedvomno pa je treba poudariti, da so zbrani podatki neprecenljivi ter predstavljajo trdno osnovo za vsako raziskovalno delo, ki bi hotelo obogatiti zgodovino naše telesne kulture.

Odlika prvega dela knjige je tudi v njenem objektivnem družbenem pristopu. Kaže se vloga, ki jo je telesna kultura imela v raznih obdobjih naše slovenske zgodovine in njen pomen za širša prizadevanja slovenske narodnostne skupnosti v Italiji. Zato je logična ugotovitev, do katere pride avtor: »Telesna kultura je kot ena najvažnejših dejavnosti mladine z neprecenljivo družbeno in politično vlogo našla v zadnjih letih svojo pravo istovetnost in je v nenehnem razvoju, kar potrjujejo ne le goli statistični podatki, temveč tudi vse širše upoštevanje te dejavnosti kot učinkovega sredstva, ki prispeva k vsestranskemu formiranju človeka s posebnim poudarkom na narodnostni pripadnosti in nacionalni zavesti«.

Drugi del knjige vsebuje popis slovenskih telesnokulturnih društev in dejavnosti v Italiji. Avtor nam predstavi to, kar danes Slovenci v Italiji premoremo. Napisani so kratki povzetki delovanja vseh tistih organizacij, društev, krožkov in ustanov, ki se tako ali drugače ukvarjajo s telesno kulturo. Ta del knjige bo morda zanimivejši za tistega ljubitelja telesne kulture, ki bo na teh straneh iskal (in seveda v glavnem tudi našel) prizadevanja in rezultate svojega ožjega okolja, v katerem živi in deluje, pa tudi svoje osebne prispevke. Tudi to daje delu še dodatno vrednost.

Telesno kulturo pojmuje avtor široko; zajema mu telesno vzgojo, telovadbo, šport, rekreacijo, izletništvo, taborništvo ipd. »Naša društva nam dajejo možnost, da uresničujemo drugačna, humanejša načela športne etike in prakse, ki bi jih drugače, kot vse kaže, ne mogli uresničevati. V današnjem evropskem kulturnem prostoru, ki postaja iz dneva v dan enotnejši, se namreč osveščenost nekega naroda skorajda ne meri več po tem, kaj proizvaja, temveč po tem, kako nekatere vrednote izvaja v praksi.«

Telesna kultura seveda spada v širši okvir delovanja celotne slovenske narodnostne skupnosti v Italiji in ji pripada vidno mesto v globalnem zaščitnem zakonu, za katerega se sedaj borimo. V tej zvezi avtor pravi: »Glede na zahteve, ki jih telesnokulturna dejavnost postavlja v zvezi z objekti in financiranjem, je samo po sebi umevno, da slovenska narodnostna skupnost ne zmore vseh bremen. Opozoriti moramo pristojne oblasti, da bo v okviru zakona za globalno zaščito zadoščeno tudi tej dejavnosti. To dejstvo bi nam nudilo realnejše perspektive za uresničitev manjkajočih športnih objektov, še posebej športnega središča v Trstu. Nesprejemljiva je za nas miselnost, ki zahteva, da se moramo prilagoditi tržni zakonitosti v smislu, da je podpora prilagojena naši številni moči in tehnični uspešnosti.«

Milan Pahor

Studentsko gibanje 1968/1972. Ljubljana : Republiška konferenca ZSMS in Univerzitetna konferenca ZSMS, 1982. LI + 400 strani.

Knjiga je izšla ob XI. kongresu ZSMS kot četrti zvezek zbirke Krt (Knjižnica revolucionarne teorije). Razdeljena je na dva glavna dela. V prvem (Prispevki za marksistično kritiko novejših slovenske zgodovine) nam avtorji orišejo splošne razmere v šestdesetih letih in razvoj študentskega gibanja v Ljubljani.

Drugi, glavni in najpomembnejši del knjige predstavljajo dokumenti. Seveda niso predstavljeni vsi dokumenti, ki so nastali v tem času (1968/1972), ampak se je redakcija odločila za izbor; izven njega je ostala še obilica gradiva, npr. v slovenskem dnevnem in revialnem tisku ipd. Vsebinsko se je izbor dokumentov omejil na ljubljanski univerzitetni prostor in v dogajanje v širšem jugoslovanskem prostoru posega le toliko, kolikor je bilo v neposredni zvezi z dogodki pri nas. Na 354 straneh je objavljenih 228 pisanih dokumentov, ki so razdeljeni na sedem poglavij : Junij 1968 v Ljubljani, Tito govori, Študijsko leto 1968/1969, Študijsko leto 1969/1970, Študijsko leto 1970/1971, Študijsko leto 1971/1972 in Iztek. Največ, kar 97 dokumentov se nanaša na leto 1971/1972. Poleg tega je v knjigi še 25 fotografij, ki imajo pomembno dokumentarno vrednost. Ilustrirajo nam manifestacije v študentskem na-

selju junija 1968, protest proti okupaciji ČSSR, protest proti ameriškemu vdoru v Kambodžo (leta 1970), manifestacije v podporo zamejcem (december 1970), akcijo na Aškerčevi in zasedbo filozofske fakultete spomladi 1971.

Skozi objavljene dokumente lahko sledimo razvoju študentskega gibanja v teh štirih letih. V prvem obdobju (1968/1969) so se kazale predvsem sindikalistične zahteve študentov, ki so se nanašale na študente kot posebno družbeno skupino. Te zahteve so bile neposreden odsev poslabšanja materialnega stanja študentov. Zahteva po reformi univerze je bila v tem prvem obdobju še zelo nedorečena, prav tako se je gibanje le obrobno lotevalo globalnih družbenih razmer, ki niso neposredno zadevale univerze in študentov. Pomemben korak pa je bil storjen na področju organiziranja študentov. Na mesto razpuščene Zveze študentov, ki ni zastopala študentskih interesov, je stopila Skupnost študentov. Ustanovitev Skupnosti je imela izreden pomen za naslednja obdobja študentskega gibanja, saj je omogočala, da so »radikalizirane skupine« legalno delovale v akcijskih odborih Skupnosti študentov. Brez nove organizacije bi bilo gibanje bistveno zoženo in izpostavljeno kritiki nelegalnosti. Pomembno dejanje tega obdobja je tudi ustanovitev Radia študent. Drugo obdobje predstavlja radikalizacija gibanja (1970, 1971). Značilen je prehod od sindikalističnih zahtev v kritiko globalnih družbenih razmer. Uveljavi se bolj poglobljena kritika družbenega gospostva in izbor radikalnih metod uličnega nastopa. Poveča in zaostri se zahteva po reformi univerze, vrh pa to drugo (glavno) obdobje študentskega gibanja doseže v zasedbi filozofske fakultete. Tretja faza označuje iztek gibanja (1972—1974). Po zasedbi filozofske fakultete se je notranja razcepljenost gibanja povečala. Med študenti nastopa depolitizacija. V politični sferi gibanja se izvrši obrat iz globalne kritike v ideološke polemike, v organizacijskem smislu pa je razpustitev Skupnosti študentov (1974) in njen prehod v okvir ZSM zmanjševal možnost samoorganiziranja študentov.

Če se vrnemo k tej izrazito pozitivno ocenjeni knjigi, moramo opozoriti, da vsebuje še nedvomno potreben seznam kratic in imensko kazalo. Knjiga bo nedvomno služila vsakomur, ki se bo hotel seznaniti z dogajanjem tistega časa, v prihodnje pa si podobnih izdaj želimo čim več.

Peter Štih

OBVESTILA

OBVESTILA O DELOVANJU ZVEZE ZGODOVINSKIH DRUŠTEV SLOVENIJE IN O IZHAJANJU ZGODOVINSKEGA ČASOPISA

1. Po 21. zborovanju slovenskih zgodovinarjev v Celju so nastale kadrovske spremembe v vodstvu Zveze zgodovinskih društev Slovenije. Novi predsednik ZZDS je postal prof. dr. Vasilij Melik, podpredsednika pa dr. France Kresal in dr. Jože Zontar. Za blagajniške posle sta zadolžena Jure Perovšek in njegova pomočnica Majda Cuden. Za tajniško delo skrbi Matjaž Rebolj. V IO ZZDS so člani še Janez Šumrada, Prvenka Turk, Marko Belavič in France Filipič. Marjan Drnovšek je predsednik sekcije za krajevno zgodovino, mag. Jera Starič-Vodušek vodi sekcijo za moderno zgodovino. Predsednica sekcije za gospodarsko zgodovino je dr. Jasna Fischer, Štefan Trojar pa skrbi za delo šolske sekcije. V IO so po funkciji še predsedniki pokrajinskih društev in uredniki Zgodovinskega časopisa, Kronike in Časopisa za zgodovino in narodopisje. V okviru IO je bila ustanovljena posebna komisija, ki bo skrbela za financiranje društvene dejavnosti, kolikor bo to v sedanjem času možno. Člani te komisije so poleg blagajnika in tajnika še Marko Belavič, France Filipič, Martin Ivanič, Janez Šumrada, Janez Stergar in Vasko Simoniti.

2. Glavna dejavnost IO je v prvih mesecih bilo imenovanje članov v razne komisije za sodelovanje z inozemskimi zgodovinarji v okviru Zveze društev zgodovinarjev Jugoslavije ter redakcije občje jugoslovanskih zgodovinskih časopisov. Komisija v sestavi dr. Milan Ževart, France Filipič in dr. France Kresal je pooblaščen, da predlaga našega kandidata za jugoslovansko nagrado »4. julij«.

Na pristojni republiški organ smo poslali, na njihovo zahtevo, program sodelovanja z zamejskimi ustanovami za leto 1983. Tako bo omogočeno brezdepozitno sodelovanje v enakih okvirih, kot je to bilo do sedaj.